

Wilskaar ønskede at sælge, men de have fra En faaet den bestemte Erklæring, at han ikke vilde sælge; en Anden har sagt, at han kun vilde sælge under den Betingelse, at han forbeholdt sig Jagtretten i 3 Aar, og, da der nu er udkommen en Lov, som forbyder enhver Sælger at forbeholde sig Jagtretten, saa er det jo det Samme, som at han ikke vil sælge. Et Par Andre eller Tre have aldeles ikke svaret, uagtet det er en Tidlang siden, at disse Opfordringer ere gjorte dem fra Fæstebønderne, saa man seer her, at Spørgsmaalet, om de ville sælge, paa mangfoldige Steder allerede er gjort. Naar man her i Landet kunde ønske at have Mellemgaard paa fra 10 til 20 Tdr. Hartkorn, saa troer jeg, at man kunde faae dem paa en for Staten og Befolkningen i det Hele taget langt bedre Maade, naar man udstykkede en Deel af de store Herregaarde, vi have her i Landet; derved vil man faae en heel Deel af disse Mellemgaard, og da vil man faae dem til Gavn for hele Bondebefolkningen og til Gavn for Statens Udvikling. Dersom der kunde gjøres Noget herfor fra Regjeringens Side, saa vilde jeg for min Part være den meget takkyldig.

Sørensen: Man behøver slet ikke at bringe denne Sag i Forbindelse med Fæstevæsenet eller Fæstevæsenets Afløsning, for at kunne have en begrundet Mening herom. Vi have Erfaring nok for os paa de danske Selveierregne, i de danske Selveierbønderbyer for at kunne bedømme om Sammenlægning af Bøndergaard i og for sig er ønskelig eller ikke. Der er mange af Danmarks Selveierbyer, der ere opslugte af en eneste sammenlagt Gaard i de sidste 20 Aar, ja i de sidste 10 Aar. Der er mange andre Byer, hvor 2, 3 à 4, eller 5 à 6 Gaarde ere lagte sammen til een. Om det saaledes er ønskeligt at blive ved, til alle Byer ere blevne lagte sammen og opslugte af enkelte store Avlsgaard, og indtil Mængden af Selveierbondestanden med den frie Befolkning er bleven Leiehuusmænd paany til de

store Gaarde, veed jeg ikke, om Thinget vil finde. Det er at befordre en Skabelse af et nyt Aristokratie, et nyt Bøndearistokratie, som vistnok ingenlunde vil blive bedre end det forrige under Godseierne; thi, dersom Bønderne skulde til at lægge Høveri paa hverandre, blev det virkelig ikke let eller lysteligt at bære. Altsaa en Sammenlægning af Bønderjorden af op til 20 Tønder Hartkorn, det have vi allerede mange Exempler paa ved Selveierbyerne og i Selveiereggene. Hvorvidt Lovgivningen har tilladt Sligt, kan jeg ikke saa nøie vide Besked om; men jeg veed dog man har maattet søge Tilladelse dertil, man har maatte søge Dispensation fra den almindelige Lovgivning dertil, og det blev ogsaa overalt tilladt af det forrige salig Rentekammer i Kong Christian den Ottendes Tid, saaledes at de, istedetfor en nedlagt Bøndergaard, kunne bygge et Huus eller slet intet Huus, eller sætte Huse ud paa en Hede eller en Mose, hvor de nedlagte Gaarde slet ikke havde hjemme. Slige Exempler seer man næsten overalt i Selveierbyerne baade i Jylland og paa Derne i uhyre Mængde. (Nei! Jo!) — Ja, jeg vil nok troe ikke paa Lyngtoppen i Heden i Ringkjøbing Amt; der er der ikke saadan Grund dertil, og der er ikke Noget, som er værd at lægge sammen; men kommer man paa Jyllands Østregne og i Lollands Nørreherred, saa skulle vi see Exempler paa nye Herregaarde af sammenlagte Bøndergaard, og saa skulle vi see Exempler paa nye Leiehuusmænd og deres Tilstand, der ikke er Lyvendeparten saa god, som under de egentlige Godseiere. Vilde vi altsaa skabe et saadant nyt Bøndearistokratie, saa skulle vi bevilge at lægge sammen saameget der ønskes, til 20, 30, 40, Tønder Hartkorn, ligesaameget som vi kunne, uindskrænket. Nu kan man sige, som den ærede Indenrigsminister har sagt, at Friheden ogsaa bør være uindskrænket i den Retning, naar den er det i den anden Retning til Udskyning.